

FAVMPa080, Akademické čtení a psaní.
Alexandra Plakhova

V návaznosti na francouzského sociologa Maurice Halbwachse doplňuje autor článku tzv. teorii „kolektivní paměti“. Halbwachs především vnímal paměť jako sociální fenomén. Tvrdil, že se paměť individua formuje pod vlivem toho sociálního prostředí, v němž se nachází a je vychováno. Jedinec se přitom postupně stává členem několika sociálních prostředí (etnického, náboženského, rodinného aj.), stává se tedy nositelem paměti neurčitého množství kolektivů a skupin. Z toho vyplývá, že je jeho individuální paměť místem shromáždění všech kolektivních pamětí, týkajících se jeho aktivity ve společnosti, a zdrojem jeho osobního sebeurčení.

Jan Assmann přijímá zmíněná teoretická východiska a věnuje se podrobněji kolektivní paměti. Dělí ji na dva typy – kulturní a komunikativní/každodenní paměť. Typický příklad komunikativní paměti podle něj představuje paměť jedné generace. Průměrná délka komunikativní paměti je podobná průměrné délce života jedné generace. Tento typ paměti má neformální podobu a nevyžaduje odborníky pro cirkulaci ve společnosti. Naopak kulturní paměť se vyznačuje vysokým stupněm formálnosti a může být vyjádřena verbálním a neverbálním způsobem (prostřednictvím rituálů, tanců, mýtů, oblečení apod.). Kulturní paměť se projevuje nejvýrazněji v zvláštních místech, například v podobě svátků. Pomocí rituálních aktivit ožívuje kolektiv takové prvky, které nejvíc zdůrazňují jeho identitu a odlišují ho od jiných kolektivů. Podobné rituální svátky se vyznačují svou opakovatelností, pravidelností a jasně definovanou posloupností aktivit. Kulturní paměť je součástí mnoha sociálních institutů a její přenos uskutečňují odborníci.

Kulturní paměť nelze vnímat jako trezor nebo něco statického. Assmann nahlíží na kulturní paměť jako na kontinuální proces, ve kterém každá sociální vrstva akumuluje a rekonstruuje poznání sebe sama a vlastní identity ve formě kulturní paměti. Podle Assmanna lze tedy kulturní paměť chápat jako formu přenosu a aktualizace kulturních významů.